

Zabezpieczenie świadczeń opieki zdrowotnej dla osób będących w kryzysie bezdomności

Znak sprawy: RzPP-DSD.420.115.2020.MR

Osoba do kontaktu: Melanie Raczek

Numer telefonu: [REDACTED]

Pan

Paweł Rabiej

Zastępca Prezydenta m.st. Warszawy

Urząd m.st. Warszawy

ePUAP

Szanowny Panie Prezydencie,

wypełniając funkcję Rzecznika Praw Pacjenta na bieżąco monitoruję sytuacje przestrzegania i prawidłowej realizacji praw pacjentów w systemie ochrony zdrowia. Nie bez znaczenia jest dla mnie również sytuacja osób znajdujących się w kryzysie bezdomności. Docierają do mnie sygnały, że są przypadki, w których osoby bezdomne wypisywane są ze szpitali bez uprzedniego uzyskania miejsca w zakładach opiekuńczo leczniczych. W związku z powyższym często rodzą się trudności z lokalizacją miejsca, gdzie pacjenci mogą uzyskać świadczenie opiekuńcze przed przyjęciem do zakładu opiekuńczo leczniczego.

Opis problemu

Zgodnie z obowiązującym prawem [1] schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi zapewnia osobom bezdomnym, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Tymczasowe schronienie wraz z usługami opiekuńczymi oraz usługami ukierunkowanymi na wzmocnienie aktywności społecznej, w miarę możliwości wspiera wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. Nadto w takim schronisku mogą przebywać jedynie osoby na podstawie decyzji o przyznaniu tymczasowego schronienia w

schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi albo decyzji o przyznaniu tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych. Decyzja ta jest wydawana przez gminę [2]. Z rejestru¹ miejsc, w których gminy Województwa Mazowieckiego udzielają tymczasowego schronienia osobom bezdomnym wynika, że m. st. Warszawa posiada 482 miejsca (przeznaczonych tylko dla kobiet 40, tylko dla mężczyzn 170, dla kobiet i mężczyzn 272).

W dobie trwającej epidemii COVID-19 należy również podkreślić, że w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi mogą przebywać osoby, których stan zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce [3]. Należy wskazać, że w takich miejscach nie mogą przebywać osoby wymagające opieki w związku z zakażeniem koronawirusem. Niemniej w tym zakresie zostały wydane zalecenia właściwych organów (zalecenia Wojewody Mazowieckiego z dnia 29 marca 2020 r.²). Wydaje się jednak, iż należało by rozważyć utworzenie miejsca, w którym osoby pozostające w kryzysie bezdomności a także zdrowotnym, uzyskiwały usługi opiekuńcze z dostępem do świadczeń zdrowotnych.

W 2019 r. po raz piąty przeprowadzono Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych. W trakcie badania na terenie kraju zdiagnozowano 30 330 osoby bezdomne, z czego 83,6% stanowili mężczyźni (25 369 osób), natomiast 16,4% kobiety (4 961 osób). Najwięcej osób bezdomnych przebywa w województwie mazowieckim – aż 4 278 osób³. Szacuje się, że w samej Warszawie przebywa około 2700 osób w kryzysie bezdomności⁴. Należy zatem podkreślić, że liczba miejsc w schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi pokrywa zaledwie 17,85 % liczby osób znajdujących się w kryzysie bezdomności. Biorąc pod uwagę, że najwięcej osób bezdomnych znajduje się w przedziale wiekowym 41-60 lat (13 801 osób), zaś kolejną co do wielkości grupę stanowią osoby powyżej 60 roku życia (10 008 osób)⁵, wydaje się że liczba miejsc i warunki w schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi mogą być niewystarczające dla skali przyszłych potrzeb.

Osoby znajdujące się w kryzysie bezdomności, a także niezależnie od ich statusu materialnego powinny mieć prawo do ochrony zdrowia, także w sytuacji gdy zostały wypisane z leczenia szpitalnego. Warto również rozważyć utworzenia przy takim ośrodku placówki podstawowej opieki zdrowotnej, aby zabezpieczyć dostęp osób znajdujących się w kryzysie bezdomności do świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej. W mojej opinii powyższe działanie przyczyniłoby się zarówno do pomocy osobom w wyjściu z kryzysu bezdomności, jak również zabezpieczyłoby podstawowe prawo pacjenta, którym jest prawo do świadczeń zdrowotnych.

Powstanie placówki dedykowanej ochronie zdrowia osób bezdomnych mogłoby również
¹ Rejestr aktualny na dzień 25 sierpnia 2020 r. Dostęp pod: <https://www.gov.pl/web/uw-mazowiecki/rejestr-miejsc-udzielajacych-tymczasowego-schronienia-osobom-bezdomnym> [dostęp na dzień 22.10.2020 r.].

² Zalecenia z dnia 2 marca 2020 r. zawierają zał. nr 2 pn. Rekomendacje w zakresie szczególnego nadzoru nad osobami bezdomnymi.

³ Źródło danych dostępne pod: <https://www.gov.pl/web/rodzina/wyniki-ogolnopolskiego-badania-liczby-osob-bezdomnych-edycja-2019> [dostęp na dzień 22 listopada 2020 r.].

⁴ Zgodnie z danymi z badania przeprowadzone na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, wykazały, że w dniach 8-9 lutego 2017 roku, w Warszawie przebywało łącznie 2706 osób bezdomnych.

⁵ Źródło danych dostępne pod: <https://www.gov.pl/web/rodzina/wyniki-ogolnopolskiego-badania-liczby-osob-bezdomnych-edycja-2019> [dostęp na dzień 22 listopada 2020 r.].

ograniczyć konieczność zatrzymywania takich osób w szpitalach, pomimo braku wskazań (przypomnieć należy w tym kontekście, iż pobyt w szpitalu zawsze jest związany z możliwością zakażenia szpitalnego i z tych względów powinien być ograniczony do przypadków tego wymagających). Zdrowie jest jednym z najważniejszych zasobów człowieka pozwalających na aktywne życie społeczne i zawodowe, jest ono również niezwykle ważne w procesie wychodzenia osób bezdomnych z tego kryzysu.

Cel wystąpienia

Mając na uwadze powyższe oraz działając na podstawie przepisów prawa [4], zwracam się do Pana Prezydenta z prośbą przeanalizowania możliwości utworzenia przez m. st. Warszawa schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i zdrowotnymi (w tym przychodnią podstawowej opieki zdrowotnej), dedykowanego dla osób znajdujących się w kryzysie bezdomności, gdzie mogliby uzyskać odpowiednią opiekę do czasu przyjęcia do zakładu opiekuńczo leczniczego lub poprawy stanu zdrowia.

Powyższe ma na celu zabezpieczenie prawidłowej realizacji prawa pacjenta do świadczeń opieki zdrowotnej dla osób będących w kryzysie bezdomności.

Przepisy prawa

[1] art. 48a ust. 2b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 z późn.zm.

[2] art. 48a ust. 2f ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 z późn.zm.

[3] art. 48a ust. 5a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 z późn.zm.

[4] art. 47 ust. 1 pkt. 7 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta; Dz. U. z 2020 r. poz. 849.

Z poważaniem

Bartłomiej Chmielowiec

RZECZNIK PRAW PACJENTA